

Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatımızın 2014 Görünümleri -Türk Dili Dergisi Özel Sayısı İçin Günlükler-

Mustafa Ruhi ŞİRİN*

Tarabya, 4 Ocak 2014 Türkiye’de, edebiyat / çocuk edebiyatı tartışmalarının geride kalmış olması önemli bir aşama sayılır. 28 yıl önce hazırladığım ve alanında ilk kez yayımlanan *1987 Çocuk Edebiyatı Yılı*’nın bu tartışmaların sona ermesinde payı olduğu konusunda yazılar yazılmış ve değerlendirmeler yapılmıştı. Bu tartışmalar, genel edebiyat çevresinde yapıldığı için çocuk edebiyatımızın gelişmesine katkısı olduğu söylenemez.

Tarabya, 9 Ocak 2014 Çocuk edebiyatını bağımsız bir edebiyat türü kabul edenlerle geçiş dönemi edebiyatı olarak niteleyenler arasındaki görüş ayrılığı sürüyor. Çocuk edebiyatını geçiş dönemi edebiyatı bağlamında değerlendiren Selahattin Dilidüzgün’ün tanımını şöyle: “*Nitelikli Çocuk kitapları çocuklara yazın ile hesaplaşabilme olanağını aralayan bir geçiş yazınıdır.*” (*Çağdaş Çocuk Yazını / Yazın Eğitimi Atılan İlk Adım*, 1996, s. 11)

40 yıl içinde sırasıyla üç çocuk edebiyatı tanımını geliştirdim.

Birinci tanım: *Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır.* (99 Soruda Çocuk Edebiyatı, 1994, s. 9)

İkinci tanım: *Çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır.* (*Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*, 2007, s. 16)

Üçüncü Tanım: *Çocuk edebiyatı, sınırları uçsuz bucaksız çocuk ve çocukluk olan, çocuklara yönelik edebiyat değeri taşıyan bir geçiş dönemi edebiyatıdır.* (Yayımlanmamış Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Ders Notları, 2008, s. 32) (www.cocukvakfi.org.tr / Çocuk Edebiyatı Okulu Bölümü)

Sedat Sever’in yaptığı çocuk edebiyatı tanımını şöyledir: “*Çocuk edebiyatı (yazın) erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimini ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.*” (*Çocuk ve Edebiyat*, 2003, s. 17)

Klaus Dodorer’in çocuk edebiyatı tanımını ise en kısa ve yalın olanı:

“*Çocuk edebiyatı yalnızca çocuklar için yazılmış metin türlerinin genel adıdır.*”

* Şair, yazar, çocuk kitabı yazarı.

Nişantaşı, 13 Ocak 2014 Büyük oğlum Serdar Ekrem, 27 Ekim 1977’de doğduğu günlerde çocuk edebiyatı ile ilgilenmeye başladım. O yıllarda Ankara’da TRT Yurt Dışı Yayınlar Dairesi Başkanlığında çalışıyordum. Mithatpaşa Caddesi’ndeki birkaç katlı bir binada Türkiye’nin Sesi Radyosu yayın yapıyordu. Hatırladığım kadarıyla bu radyoda Türkçe dışında ondan fazla dilde günde 30 dakika yayın yapılırdı. Öğle ve akşam saatlerinde Kızılay’daki kitapçılara uğrardım. İlk oğluma bebek kitabı alabilmek için ne kadar dolaştımsa da tek bir kitaba olsun ulaşmayı başaramamıştım... Tam 37 yıl geride kalmış. Çocukla ilgili birçok ödev içinde bulundumsa da çocuk edebiyatından hiç uzaklaşmadım. Çocuk edebiyatı âdeta sığınagım oldu.

Bundan 28 yıl önce Türkiye’nin ilk *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* 1987’yi yayımlamış, 1988 ve 1989 yıllarını kapsayan iki yıllıktan sonra imkânsızlıklar nedeniyle yıllık yayımlamaya ara vermek zorunda kalmıştım. Yıllıkları yayımladığım yıllarda Türkiye’de çeviri çocuk yayıncılığı egemendi. Çocuk edebiyatı yayıncılığı yapan yayınevi sayısı iki elin parmakları sayısından azdı. Çocuk edebiyatı yayıncılığı ise 1990’lı yıllardan sonra boy atmaya başlamıştır.

Geçen yıl *Türk Dili* dergisi Yazı İşleri Müdürü Ali Karaçalı aramış, hazırlamayı düşündükleri ‘çocuk ve edebiyat’ özel sayısı üzerinde konuşmuştuk. Derginin Yazı Kurulunun ‘çocuk ve edebiyat’ çerçevesinde bir özel sayı düşüncesi varmış. Ali Bey’e, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı özel sayısı hazırlamanın daha yararlı olacağını anlattım. Türkçenin çocuk ve ilk gençlik edebiyatına nasıl yansıdığını ve alan yazının günümüzdeki boyutlarını ortaya koyacak kapsamlı bir özel sayı için zaman ayırabileceğimi söylemekle yetindim.

Tarabya, 21 Ocak 2014 Gareth B. Matthews’in şu sorusu üzerinde düşünmeyi değerli buluyorum: “*Çocuklar için yetişkinler tarafından yazılan hikâyelerde, kaçınılmaz biçimde “sahte” olan bir şeyler var mı?*” Matthews, çocukların okudukları ya da dinledikleri hikâyelere dâhil olup olmadıkları konusunda bazı şüphelere sahip olduğunu belirtiyor. Tesellisi ise birçok çocuğun anlatılan hikâyelerin “gerçek ve yaşanmış” olduğuna inanması. Matthews, konuyu Jacqueline Rose’un *Peter Pan Sendromu* adlı kitabının alt başlığı, *Çocuk Edebiyatının Olanaksızlığı* ile ilişkilendiriyor. Rose’a göre çocuk edebiyatı olanaksızdır. Bununla şunu kastediyor: *Çocuk edebiyatının yazılması olanaksız değildir (bu anlamsız olurdu), aksine bir olanaksızlık üzerine temellendiğidir. Bu olanaksızlık ise çocukla yetişkin arasındaki olanaksızlıktır. İçtenliğini yitirmiş her yazar için bu değerlendirme doğrudur. Çocuk edebiyatı, kendi süreci içinde çocuğu dışarıdan bir kimse olarak ele alır ve sonra da, utanmadan, çocuğu hikâyeye dâhil etmeye çalışır.* (Çocukluk Felsefesi, s. 119) Çocuğa yönelik sorumluluğunu ve içtenliğini yitirmiş her yazar / sanatçı için bu değerlendirmenin doğru olduğu kanaatindeyim.

Tarabya, 6 Şubat 2014 Bizde, edebiyat / çocuk edebiyatı tartışması dışında çocuk edebiyatına yönelik yapısal tartışmalar henüz yapılmamıştır. Bunun temel nedeni ise çocuk konusunun henüz felsefi düzlemde tartışılmamış olmasıdır. 1980’lere kadar ağırlıklı olarak çocuk ve çocukluk üzerine yazılan şiir, hikâye ve romanlar nedeniyle çocuk gerçekliği kavrayışına göre iyi örnekler yazılamamıştır. 1980’lerden bu güne doğru ortaya çıkan çocuk edebiyatında yenilikçi

çocuk edebiyatı yaklaşımı ise umut vericidir. Çocuk kitabı çizerleri ise çocuk kitabı yazarlarına kıyasla birkaç adım daha öndedirler.

Tarabya, 9 Şubat 2014 Bizde çocuk edebiyatı kavramının ilk kez hangi tarihte kullanıldığını tam olarak bilmiyoruz. Öğretmen Ali Nusret, 1908’de *Şûra-yı Ümmet* gazetesinde yayımlanan yazısında çocuk edebiyatına önem verilmesini hatırlatmış olsa da çocuk edebiyatı kavramının daha önce kullanılmadığını ileri süremeyiz. Şinasi’nin 1859’da La Fonten’den çevirdiği *Eşek ile Tilki Hikâyesi*’ni bizde çocuk edebiyatının başlangıcı kabul etmek nasıl doğru değilse Ali Nusret’in 1908’de ilk kez çocuk edebiyatı kavramını kullandığını savunmak da doğru değildir. Çünkü, bu alanda araştırmalar yapılmadığı gibi henüz Türk çocuk edebiyatı tarihi de yazılamamıştır.

Nişantaşı, 11 Şubat 2014 Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı’ya bugün Çocuk Vakfı adına gönderdiğimiz mektupla 2004 yılında ortaöğretim, 2005 yılında ise ilköğretime yönelik ‘okuma alışkanlığı kazandırmak’ amacıyla düzenlenen *100 Temel Eser* genelgelerinin niçin iptal edilmesi gerektiğine dair görüşümüzü açıkladık. Mektupta ayrıca erken çocukluk döneminden başlayarak ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde örgün eğitim süreçlerini kapsayacak Okuma Kültürü Programı’nın hazırlanmasını ve Bakanlık bünyesinde Çocuk ve İlk Gençlik Kitapları / Edebiyatı Konseyinin kurulmasını da önerdik. Nabi Hoca, son yıllarda yazı kültürü temelinde muhatap olacağımız ilk bakandır. Mustafa Kutlu’nun kanaati de bu yönde.

Nişantaşı, 12 Şubat 2014 Dün Millî Eğitim Bakanımız Nabi Avcı Hoca’ya gönderdiğimiz mektubun ardından bugün gönderdiğimiz ikinci mektupta Türkiye Okuma Kültürü Stratejisi’nin hazırlanması yanında Bakanlık bünyesinde Okuma Kültürü Araştırma, Geliştirme ve Uygulama Merkezi / Enstitüsünün kurulması ile ilgili gerekçeyi açıklayan mektubu da gönderdim. Her iki mektuba alacağımız cevaba göre Bakanlıkta iki merkezin daha kurulmasını önereceğiz: Okul Öncesi, Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Araştırma ve Uygulama Merkezi ile Çocuk Hakları Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi. Bakanlık, temel problem alanlarında 25 yıllık bir hazırlık dönemi geçirmeden bu vasat insan kaynağı ile hiçbir kök sorunu çözemeyeceği gibi, gelişmesi ertelenmiş yeni kuşaklarla ülkeyi oyalamaktan kurtulamaz.

Tarabya, 22 Şubat 2014 Dergilerin çocuk ve çocuk edebiyatı özel sayıları çocukluk tarihi ve çocuk edebiyatı tarihi için önemli kaynak durumundadır. İki hafta boyunca evdeki ve Çocuk Vakfı arşivindeki özel sayılara göz gezdiriyorum. Neredeyse tamamına yakını sorun odaklı sayılardan oluşuyor. *Tipta Yenilikler* dergisinin Aralık 1962 tarihli 7. sayısındaki “Köy Çocukları Soruşturması” ise bu dönemin köy çocuklarının yoksulluk fotoğrafını yansıtmaları bakımından önemli bir bölüm. Soruşturmada Fehmi Yavuz, Cavit Orhan Tütengil, Ceyhan Atuf Kansu, Engin Tonguç, Mahmut Makal, Mehmet Başaran, Fakir Baykurt, Talip Apaydın’ın görüşlerine yer verilmiş. Özel sayıda İsmail Hakkı Tonguç’un “Köy Çocuğu Üstüne” ve Yaşar Kemal’in “Anadolu Çocuğu” yazılarını köy çalışması yapacaklara öneririm. Sabahattin Eyüpoğlu’nun “Çocuk ve Sanat” yazısı bu konuda yazılmış ilk yazılardan biri olmasına rağmen çocuğun ve çocuksuluğun sanata yansımaları yorumlayan iyi bir yazıdır.

Çocuk eğitimi ve edebiyatına ideolojik bir çerçevede eğilen ilk özel sayı ise *Yansıma* dergisinin Temmuz, Ağustos, Eylül 1975’te yayımlanan ‘Çocuk Eğitimi ve Edebiyatı’ özel sayısıdır. Türkiye’de, Sovyetler Birliği’nde, kapitalist toplumda ve sömürülen ülkelerde çocuk eğitimi ve çocuk edebiyatına eleştirel açıdan yaklaşan dergide yer alan hikâye ve masallar ise çocuk edebiyatının nasıl olması gerektiğini ortaya koyan “iyi örnekler”den oluşan bir seçki gibi sunulmuş. Ne yazık ki bu örneklerin tamamına yakını politik çocuk edebiyatı niteliğini taşıyor. Özel sayı, bu yıllarda en çok Kemalettin Tuğcu’nun kitaplarının okunduğunu belge-

lemesi bakımından dikkat çekicidir. “Çocukların En Çok Okuduğu 50 Kitap” arasında 26 kitap Kemalettin Tuğcu’nun çocuk kitaplarıdır. Kemalettin Tuğcu’yu hâlâ küçümseyenlere bu özel sayıyı edinmelerini ve üzerinde düşünmelerini öneririm. Çocuklar için yazan genç kuşağa da hiç olmazsa Tuğcu’nun birkaç kitabını okumalarını da öneririm. Elbette Tuğcu gibi yazmaları için değil, bu topraklarda 439 çocuk kitabı yazmış bir çocuk kitabı yazarı yaşadığını öğrenmeleri için. Özel sayıda yer alan Ceyhun Atuf Kansu’nun “Çocukluktan Yazına” denemesi ise her zaman okunabilecek bir denemedir.

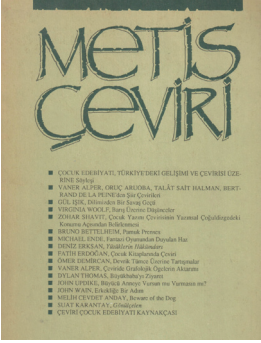
Nişantaşı, 26 Şubat 2014 *Türk Dili* Dergisi Yazı Kurulu’ndaki eğilim hâlâ ‘çocuk ve edebiyat’ özel sayısı hazırlama yönündeymiş. Ali Karaçalı aradı ve ‘çocuk ve edebiyat’ özel sayısı için bir yazı dışında yardımcı olamayacağımı söyledim.

Türk Dili dergisinin 63 yıllık yayın hayatı boyunca iki Çocuk Yazını (Ağustos 1977, Sayı: 311; Nisan 1979, Sayı: 331) ve bir Çocuk Edebiyatı özel sayısı (Nisan 1985, Sayı: 400) yayımlamış olmasına rağmen, bu sayılar alan / yazını kültürü yerine, çocuk ve çocuk edebiyatıyla ilgili birkaç deneme ve makale dışında, çoğunluğu ‘çocuklar üzerine’ yazılmış edebiyat türlerinden oluşan seçkilerdi. Bu yaklaşım, yetişkin edebiyatı kamusunun çocuk algısını ve çocuk edebiyatını küçümseyişin bir sonucudur.

Türk Dili dergisinin üç özel sayısının da ‘özel sayı’ niteliğinden yoksun olduğunu söyleyebilirim. 311 ve 331. sayılarda “çocuk yazını”nın önemine vurgu yapmaktan öte gidilememiştir. 400. sayıda ise çocuk edebiyatı hakkında genel bilgi veren ve yetişkin edebiyatına yansıyan çocuk konulu yazılar yer alıyor. Dikkate değer üç denemeyi günlüğüme not düşünüyorum: Ceyhun Atuf Kansu’nun “Bir Andersen Masalından Çocukluğa” (Sayı: 311), Vedat Günyol’un “Çocuk Dedikimiz” (Sayı: 331), Kemal Demiray’ın “Çocuk Ruhunu Besleyen Kaynak” (Sayı: 331).

Nişantaşı, 12 Mart 2014 Bizde dergilerin yayımladığı çocuk edebiyatı ile ilgili özel sayılardaki birikim oldukça cılız. Hemen her dergi, yetişkin edebiyatı bağlamında ‘çocuk ve edebiyat’ konusuna eğildiği hâlde bu özel sayılarda bile çocuk edebiyatı tam anlamıyla üvey evlat durumdadır. İlk gençlik edebiyatı ise *Gösteri* dergisinde (Aralık 1987, Sayı: 85) ‘ayın dosyası’ başlığı altında geçirilmiş gibidir.

Çocuk edebiyatına değinen özel sayıları günlüğüme not düşünüyorum: UNESCO’dan *Görüş* dergisi, (Haziran 1982, Sayı: 6), *Türk Edebiyatı* dergisi (Ocak 1983, Sayı: 111; Kasım 1993, Sayı: 241), *Milliyet Sanat* dergisi (15 Nisan 1993, Sayı: 310), *Metis Çeviri* dergisi (1991 Bahar, Sayı: 15), *Hece* dergisi (Ağustos-Eylül 2005, Sayı: 104-105) *Varlık* Dergisi (Ekim 2006, Sayı 1189). UNESCO’dan *Dünyaya Açılan Pencere Görüş* dergisinin özel sayısında ilgiyle okuduğum yazılar: Italo Calvino’dan “Pinokyo Yüz Yaşında Delikanlı”, Fernando Smvater’dan “Masal”, Michel Tournir’dan “Çocuklar İçin Yazmak Çocuk Oyuncakları Değildir”, Malcolm Bradbury’dan “Huckleberry Finn / Kaçışın Destanı”; *Metis Çeviri* dergisinde Meral Alpay, Tarık Dursun K., Fatih Erdoğan’ın “Çocuk Edebiyatı, Türkiye’deki Gelişimi ve Çevirisi” üzerine söyleşi, Cumhuriyet öncesi ve sonrasını özetlemesi bakımından okunmalı. Fatih Erdoğan’ın “Çocuk Kitaplarında Çeviri” yazısı yanında Zohar Shavit’in “Çocuk Yazını Çevirisinin Yazınsal Çoğulduzgedeki Konumu Açısından Belirlenmesi”, Michael Ende’nin “Fantezi Oyunundan Duyulan Haz”, Bruno Bettelheim’in “Pamuk Prenses” çeviri yazılarını

da *Metis Çeviri* dergisi için not düşünüyorum. Aynı derginin sonunda Selahattin Dilidüzgün ve Sabire Ekinci'nin hazırladığı “Çeviri Çocuk Edebiyatı Kaynakçası 1” de meraklıları için kayda değer bir çalışma.

Türkiye’de çocuk edebiyatına odaklı en kapsamlı özel sayı *Hece* dergisinin yayımladığı özel sayı olmuştur. Buna karşın, dergideki yazıların çoğunluğu alan yazını dışındaki yazar ve araştırmacıların deneme ve yazılarından oluşmaktadır. Çocuk edebiyatını dıştan ve öznel bağlamda değerlendiren bu yazılar, çocuk edebiyatının amacı ve işlevinden çok edebiyat kültürü çemberi içinde kalan yazılardır.

‘Sanat ve Çocuk’ temalı özel bölüm hazırlamış dergiler arasında özgün ve cesaretlendirici yazıların yer aldığı *Sanatdünyamız* dergisinin 1979 yılında yayımlanan 71. sayısında beni heyecanlandıran yazılar şunlar oldu: Nazif Topçuoğlu’nun “Büyümez Ölü Çocuklar”, Güven Turan’ın “Simgeden Gerçekliğe Çocuk”, Metin Erksan’ın “Çocuk Oyunları Üzerine Özet Düşünceler”, Ünsal Oskay’ın “Sinema ve TV’de Çocuk Karşıtlığı”, Susan E. Meyer’in “Önce ‘Çocukluk’ Keşfedildi”. *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı ile ilgili Tomris Uyar, Ferit Edgü, Ülkü Tamer, Arzu Başaran, Ömer Uluç, Yusuf Taktak, Gülsün Karamustafa’nın görüşlerini yansıtan yazıları ise genç yazar ve araştırmacılara öneririm.

Tarabya, 13 Mart 2014 Çocuk ve ilk gençlik edebiyatıyla ilgili sempozyumların ilki “1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu” başlığı altında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TÖMER iş birliğiyle 20-21 Ocak 2000 tarihinde düzenlenmişti. Bu sempozyum dizisi, Sedat Sever’in öncülüğünde 2006 ve 2011 yıllarında “2. ve 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu” olarak gerçekleşti. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü, önerim üzerine Gülten Dayıoğlu’nun *Fadiş* romanının 30. yılı nedeniyle 24-26 Mayıs 2001’de Ali Gültekin’in öncülüğünde ulusal bir sempozyum düzenledi. Bu sempozyum dizisi, Muzaffer İzgü, Gülsüm Cengiz, Aytül Akal ve Ayla Çınaroglu adına da düzenlenerek sürdürüldü. 11-12 Kasım 2005 tarihinde Maltepe Üniversitesi, Özel Marmara Koleji, ÇIKEDAD iş birliğiyle düzenlenen *Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* bildiriler kitabını da not düşünüyorum: İlkler zor gerçekleşir. 14 yılda düzenlenen bu sempozyumlarda sunulan bildirilerde nitelik sorunları olsa da bu ilk çalışmaların alan yazını cesaretlendirici bir işlevi olduğu kanaatindeyim.

Nişantaşı, 14 Mart 2014 Çocuk Vakfı 15 yılı aşkın bir süredir Türk Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatının Dünya Dillerine Çevrilmesi Projesi’nin tanıtımını yapıyor. TEDA Projesi’nin devreye girmesiyle 67 yazarın 300 kitabını 25 dil çevresine gönderdik. Kaf Dağı çocuk edebiyatımıza Batı dil çevresinden daha yakın. Türkiye Cumhuriyetlerinde bir kıpırtı bile yok. Son yıllardaki çabalara rağmen çocuk edebiyatımızın modern Batı çocuk edebiyatından 100 yıl geride olduğunu kabul ederek ve alan yazınının bütün bileşenlerini dikkate alarak çocuk edebiyatını yeniden yapılandırmak gerekecek...

Çocuk Vakfı bünyesinde çalışmaları sürdüren Çocuk Edebiyatı Okulu’nun önerisiyle Özbekçeye Miraziz A’zam’ın çevirdiği 4 çocuk kitabının duyurusunu bugün yaptık. Gülten Dayıoğlu’nun *Leylek Karda Kaldı*, Mustafa Kutlu’nun *Yıldız Tozu*, Ali Akbaş’ın *Kuş Sofrası* ve bendenizin *Geceleri Mızıka Çalan Kedi* kitapları ilk kez Özbekçeye çevrilen çocuk kitapları oldu. 14 Nisan’a kadar her hafta bir dünya diline çevrilen kitapları duyuracağız. Projemiz kapsamında Arapçaya 15, Farsçaya 7, Almancaya 14, Urduçaya 11, Macarcaya 10 çocuk ki-

tabı çevrildi ve son 5 yıl içinde yayımlandı. TEDA Projesi destek verdiği hâlde Arapça ve Farsça basılan kitaplara, yayınevleri tarafından henüz tek kuruş telif ödenmedi.

TEDA Projesi desteği ile 300'e yakın çocuk kitabı dünya dillerine çevrilerek yayımlandı. Destek verilen kitapların nesnel bir çalışma ile değerlendirilmesinde yarar var. TEDA Projesi'nin destek verdiği kitapların niteliği konusundaki kaygılarımı merak eden muhataplarıma söylemekle yetindim. TEDA Projesi'nin asıl eksiği ise çeviri ve basım kontrol sistemi kurmamış olmasıdır ve bu sorun aşılmadıkça verilecek destek amacına ulaşmayacaktır.

Nişantaşı, 20 Mart 2014 *Türk Dili* dergisi çocuk ve ilk gençlik edebiyatı özel sayısı için hazırladığım içerik dökümünü, 15 alan yazını uzmanı ve yazar dostuma göndermiştim. Hepsi de olumlu görüşleriyle geri bildirimde bulununca heyecanım arttı. Özel sayıda ilk kez çocuk ve ilk gençlik edebiyatında kanon konusunu da tartışmaya açacağım. Yine ilk kez 9-15 yaş grubu çocuklarının edebiyat ve okuma kültürü konusunda görüşleri ile yazarların çocuklarla yapacağı söyleşiler için de özel bir bölüm düzenleyeceğim. Böylece Türkiye'de çocuk ve ilk gençlik edebiyatına yönelik bir özel sayıda ilk kez çocuk görüşünü yansıtmış olacağız. Özel sayı içerik dökümünü yarın Ali Karaçalı'ya göndereceğim.

Tarabya, 12 Nisan 2014 Bundan yedi yıl önce Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Vakfı kurulmuştu. 2008 yılında Dolmabahçe Sarayı'nda ilk toplantısı yapıldı. Çocuk ve gençlik edebiyatçılarımız, çocuk kitabı çizerleri, araştırmacı, editör ve yayıncıların buluşması hepimize umut vermişti. Aradan geçen yıllar içinde her yıl bir, bazen de iki tür için ödüller verildi. Ağırlıklı olarak roman türünde yarışmalar düzenlendi. Bugünkü Danışma Kurulu toplantısında sekiz kitap dağıtıldı. Bu bile tek başına önemli. Ancak, bir vakıf için yeterli mi? Yarım gün boyunca bu konu üzerinde düşüncelerimizi açıkladık. Bir vakfın ödülle kurumsallaşması imkânsız gibi. Gülten Dayıoğlu hayattayken kurduğu vakfın kurumsal bir kimliğe sahip olması için fiziki mekâna, çalışan insan kaynağına ve sürekli gelire kavuşması için yapılandırılması gerekecek.

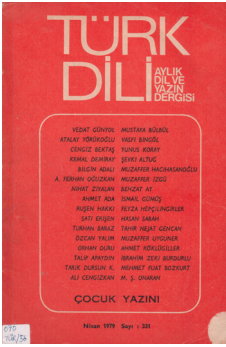
Tarabya, 16 Nisan 2014 Gönderdiğim e-posta üzerine akşam saatlerinde Ali Karaçalı aradı. Ali Bey, *Türk Dili* Dergisi Yazı Kurulundaki eğilimin 'çocuk ve edebiyat' başlığı altında bir özel sayı hazırlanması yönünde olduğunu söyleyince, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı özel sayısı için hazırladığım içeriği hatırlatmakla yetindim.

Nişantaşı, 26 Mayıs 2014 Ali Karaçalı ile öğleden sonra konuştuk. Önerdiğim çerçeve doğrultusunda çocuk ve ilk gençlik edebiyatı özel sayısını danışmanlığında ve editörlüğümde hazırlayacağız. Bu yıl boyunca özel sayı ile ilgilenecek Türkiye'nin gergin siyasetinden biraz olsun uzaklaşmış olacağım.

Nişantaşı, 23 Haziran 2014 Ali Karaçalı, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı özel sayısı için 132 yazar, çizer, editör ve araştırmacıya bugün elmek gönderdi. *Türk Dili* dergisi bu yılın aralık sayısını özel sayı olarak yayımlayacak. Birkaç ay çocuk ve ilk gençlik edebiyatı ödevime çalışacağım. Edebiyat, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı kamusu yanında genç kuşak yazar, çizer ve araştırmacıların yararlanabileceği bir özel sayı hazırlayabilmeyi amaçlıyorum.

Nişantaşı, 27 Haziran 2014 Ali Karaçalı'nın gönderdiği iletiye göre özel sayı duyurusuna geri bildirimde bulunanların çoğu alan yazınından isimler oldu. Bu ise özel sayı konusunda ilk iyi haberdur. Duyurunun ekindeki, "Yazı Kurulundan geçen ve dergide yayımlanan yazı

ve çevirilere telif ödenecektir.” ifadesinden, yazıların “denetleneyeceği” anlamını çıkaranlar olmuş. İçerik dökümünde bu bilgiye, çağrılı ya da çağrısız gönderilecek yazıların niteliği açısından inceleneneğini hatırlatmak amacıyla yer verilmişti. Arayan ve almak gönderen dostlardan birkaçının kaygısı ise yazıların yazım kurallarına müdahale edileceği yönündeydi. Ali Bey’le konuştuktan sonra yazar arkadaşlara böyle bir kaygıya gerek olmadığını duyurdum.

Nişantaşı, 28 Haziran 2014 Çocuk ve ilk gençlik edebiyatında kanon konusunda yazılmış kuramsal birkaç yazıya özel sayıda yer vereceğiz. Meral Kaya, Adnan Ay, Kadri Akkaya, Manami Koyano'ya gönderdiğim elmeklerde kanonla ilgili İngiliz-

ce, Almanca, Fransızca ve Japonca yazılmış makaleleri tespit etmelerini istemiştim. Meral Kaya'nın gönderdiği Kira Isak Pirofski, Mike Fleming, Evelyn B. Freeman'ın makalelerinin özet bilgilerini Şener Şükrü Yiğitler iletti bana. Mike Fleming'in "Edebî Kanon: Dil Dersi Olarak Öğretimine Dair Görüşler" makalesini, kanon konusunda anahtar kavramlar ve temel meseleleri tartıştığı için tercih edeceğiz. Şener Şükrü'nün önerdiği Anne Kundin'in *Çocuk Edebiyatı Kanonu Oluşturmak: Kütüphane Duvarları ve Fildişi Kulelerinin Ötesinde* (2004) adlı kitabını da günlüğüme not düşünüyorum.

Tarabya, 29 Haziran 2014 Türk edebiyatında kanon konusunun 2000 sonrası gündeme geldiği söylenebilir. Doğu-Batı (2003), Kitaplık (2004), Pasaj (2007-2008), Libra Kitap'ta yazılan yazılar arasında Murat Belge'nin "Türkiye'de Kanon", Orhan Koçak'ın "Kanon mu, Siz İnanıyor musunuz?", Jale Parla'nın "Gelenek ve Bireysel Yetenek: Kanon Üzerine Düşünceler", Orhan Tekelioğlu'nun "Edebiyatta Tekil Bir Ulusal Kanonun Oluşmasının İmkânsızlığı Üzerine", Oğuz Demiralp'in "Kanon Benim", Evren Kuçlu'nun "Devletin Seçkisi: Müfredat", Elif Baki'nin "Ulusun İnşası ve Resmî Edebiyat Kanonu", Selçuk Çıkla'nın "Türk Edebiyatında Kanon ve İnkılâp Kanonu", Turgay Anar'ın "Türk Edebiyatında Edebiyat Kanonu: Kanon, Kanona Girmek ve Kanona Müdahale" yazılarından ve Hilmi Tezgör'ün 1929-2005 yıllarını kapsayan *Ortaokul Türkçe Ders Kitapları*'nda *Şiir* alt başlığıyla yayımlanan *Bin Atlı Akınlarda Çocuklar* kitabından çıkardığım sonuç şu oldu: Türk edebiyatında kanonik metinler konusunda bugüne kadar ortak bir görüş ortaya çıkmamıştır.

O hâlde, modern Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatı klasik niteliğinde eserler ortaya koyamamışken neden kanon tartışmasını gündeme getirmek istiyorum? Çocuk ve ilk gençlik edebiyatında kanonu tartışmaya açmanın zorlukları yanında yararlarının da olabileceğini düşünüyorum. Böyle bir tartışma, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı eleştirisi bağlamında yapılacağı için alan yazınındaki sınırlarımızı görmüş oluruz. 1970'lere kadar çocuk ve çocukluğa odaklanmış bir gelenek içinde neden tek bir klasikleşmiş çocuk kitabımızın olmadığını hatırlatmış olmak da öğretici olabilir. Resmî kanonun çocuk ve ilk gençlik edebiyatına etkilerini tekrar değerlendirmiş olmanın zararı yok. Bu arada zorunlu “resmî kanon” *100 Temel Eser* genelgelerinin amacı ve işlevinin tekrar sorgulanmış olmasında da yarar var. Böylece 19'uncu yüzyılın son çeyreğinden bu yana, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı dönem yazarları ve popüler yazarlar yanında, Dağlarca gibi kendi kanonunu oluşturmuş yazarlarla diğerleri arasında mukayese yapmayı da böylece öğrenmeye başlarız.

Doğan Hızlan'ın 3 Mayıs 2014 tarihli *Hürriyet* gazetesindeki yazısının başlığına değinmek istiyorum. Yazının başlığı, “Türk şiirinin anayasasını kim yazdı?” idi. Doğan Hızlan,

Cemal Süreya'nın, Dağlarca'nın *Çocuk ve Allah* kitabı için yaptığı nitelermeyi hatırlatarak cevabı veriyor: Fazıl Hüsni Dağlarca. Dağlarca, çocuklar için yazdığı 23 çocuk kitabı ve çocuklar için yazdığı şiirlerle ilgili poetikasıyla da 'çocuk şiiri'nin de anayasasını yazmış ilk şairimizdir.

Tarabya, 30 Haziran 2014 Meral Kaya, önceki elmeğinde, “kanonu araştırırken içinde biraz kayboldum” notunu düşmüştü. Meral Hoca, okul öncesi alanında Ohaio Üniversitesinde doktora tamamladıktan sonra New York'ta bir üniversitede hocalık yapıyor. Birinci cümlesinin devamı olan cümleleri de günlüğüme kaydediyorum:

“Kanon, çok sarpa sardırarak bir konu. Soru daha çok kanon neyi içerir; neyi teşkil eder şeklinde. Cevaplara gelince çok değişken ve farklı. Okuduğum makalenin birinde, ‘Edebiyatta anahtar dediğimiz çalışmaların (ürünleri) koleksiyonu’ denmiş kanon için. Toplumun temel diye adlandırdığı, birçok kişinin hemfikir olduğu çalışma / yazı / kitap kanon konusuna giriyor. Günümüzde kanon hem yazarı hem de çalışmayı ele alıyor. Kitaplarda, edebiyatta, araştırmalarda, bibliyografyalarda ve eleştirilerde bu ürünlerin adı sık geçiyor...”

Bir de kanon var mıdır yok mudur tartışması var. Bazıları için adı kanon olmasa da bazı sınıflandırmalar yapılıyor: En iyi kitap listesi, okunması gereken 50 kitap, dünyayı değiştiren kitaplar gibi. Amerika'da bu konuda en çok konuşulan ve tartışılan kuramcı, Harold Bloom. Tabii ki ona da eleştiriler var. Harold Bloom, ‘estetik’ kavramında ısrar etmiş. Bir de eşimin danışman hocası Gregory Jusdanis'in Türkçe'ye çevrilmiş kitabı “Gecikmiş Modernlik ve Estetik Kültür-Millî Edebiyatın İcra Edilişi” (Metis Yayınları, 1998) var.”

Bu arada, Harold Bloom'un kitabı *Batı Kanonu / Çağların Ekolleri ve Kitapları*'nın da (İthaki Yayınları, 2014) Çiğdem Pala Mull'un özenli çevirisiyle Türkçe yayımlandığını da günlüğüme not düşüyorum.

Meral Hoca'nın ilk izlenimlerine göre, çocuk edebiyatında kanon konusuna genel olarak şöyle yaklaşıyor: *“Kitabın gerçekten iyi yazılmış olması. Eğer çocuk kitabı sadece çocuklar tarafından beğenilirse o iyi bir çocuk kitabı değil. İyi kitaplar ömür boyudur ve yetişkin de okuduğunda zevk alır. Çocuk edebiyatında kanon konusunda janra, yaşa ve yazarlara göre kitapları belirlemek lazım. Kitabın hâlâ okunuyor ve seviliyor olması önemli... Kendi hocamın yazısını da okudum. Diyor ki: Çocuk edebiyatında kanon, çocuk edebiyatında sözü dinlenenlerin derlediği listedir. Kanonik eserler akla ve zamana yenik düşmemiş, hâlâ güncelliğini koruyan, zevk alınan, edebî kalitesi yüksek, kültüre ve onun devamına katkısı olan, ışık veren eserlerdir. Kanon alanında olan edebiyat ayrıcalıklı ve seçkindir... Kanon konusunda inanış ve düşünce farklılıkları seçimi ve kanon içeriğini etkiliyor. Ama bir gerçek vardır ki her ülkenin kendi kanonunda çok sevilen, okunan ve tarihe yenik düşmemiş kitaplar vardır.”* Teşekkürler Meral Kaya.

Ön Soru: Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatında zamana direnen, edebiyat niteliği olan, hâlâ okunan kaç çocuk kitabımız vardır?

Nişantaşı, 18 Temmuz 2014 Haziran ayının ilk günlerinden bu yana araştırmacı arkadaşım Kadri Akkaya ile Almanya'da kanon araştırmaları konusu üzerinde haberleşiyoruz. Kadri Bey, çocuk edebiyatı ile çocukları nedeniyle ilgilenmiş bir arkadaşım. 30 yılı aşkın süredir Almanya'da yaşıyor. Kadri Bey, çocuk ve ilk gençlik edebiyatında kanon konusunda Almanca bilimsel kaynakların tamamına yakınına kısaca sürede taramış. Telif konusunda özenli davranarak izin aldığı metinleri tarayarak göndermiş. Şu anda 5 sayfalık son raporu önümde. Çocuk ve ilk

gençlik edebiyatında kanon konusunda makale yazmış araştırmacıların birkaçının adlarını ve kanonla ilgili yaklaşımlarını kısaca günlüğüme kaydediyorum.

Hans-Heino Ewers, *Kanon Üzerine El Kitabı*'nda, kütüphaneye ve yayınevlerinin kanon oluşumunda ve kanon iletişimindeki yetkin mercilik konumlarına değindikten sonra, çocuk ve gençlik edebiyatında klasiklerin de olduğunu evrensel açıdan yorumluyor. Ewers, yazısında anahtar / ana metinler ile kanon arasındaki farkları irdeliyor.

Bettina Arat, 2004 yılında, “Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatında Kanon” başlığı altında yapılan seminer araştırmasında, Almanya'ya gelen 50 yüksekokul öğrencisi ile bir araştırma yapmış. Araştırmada çocukluk dönemlerinde hangi çocuk kitaplarını ve çocuklara uyarlanmış hangi çocuk klasiklerini okuduklarını sormuş. Arat, bu araştırma sonunda kanonu kimlerin belirlediği ve günümüz çocuk edebiyatında kanonun gerekli olup olmadığını da sorgulamış.

Bettina Kümberling-Meibauer, *Çocuk Edebiyatı, Kanon Oluşturma ve Edebi Sınıflandırma* kitabında, çocuk edebiyatında kanon oluşturma konusundaki olumlu ve olumsuz görüşlere yer vermiş. Kümberling-Meibauer, Almanya'da bugüne kadar neden kanon oluşturulmadığı sorusunu ise toplumun, kültürün ve edebiyatın 1780 yılından bu yana gelişimi boyutu ekseninde yorumluyor.

Mare ile Herbsts, *Ölçü İçin Beyanname / İyi Bir Çocuk Kitabı Nasıldır?* (2008) kitapçığında, çocuk edebiyatında kabul görececek kitapların niteliklerini açıklıyor. Herbsts, Rowling'i ve Funke gibi ilgi görmeyen yazarlar yanında tek tip eserlere ve çok satan Astrid Lindgren gibi yazarlara da pek sıcak bakmıyor; Mihael Ende'nin *Momo*'sunu ve ‘çocuk bakışı’ ile yazılmış çocuk kitaplarını ise övüyor.

Kadri Akkaya'nın gönderdiği iletilerde yer alan çocuk ve ilk gençlik edebiyatında kanon konusunda yazı yazmış diğer araştırmacıları da not düşüyorum: Klaus Dodorer, Annelie Anez Vaca, Gisela Bürki, Cristinan Rittelmeyer, Monika Osberghaus.

Almancadan Türkçeye çevrilecek makaleleri belirlemek amacıyla Kadri Bey'in gönderdiği dokümanı Adnan Ay'a ileteceğim. Makaleleri belirlendikten sonra çevirilerin yapılmasını sağlayacağız. Çeviri kontrolünde ise Selahattin Dilidüzgün ve Turgay Kurultay'ın desteklerini talep edeceğim.

Nişantaşı, 22 Temmuz 2014 Özel sayı için 40 gündür 300'ü aşkın yazar, çizer, araştırmacı, editör ve yayıncı ile iletişim hâlindeyiz. Özel sayıya ilgi gösterenler her geçen gün çoğalıyor. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı yazarı, çizeri ve araştırmacıları ile söyleşiler öngördük. Önerimize geri bildirimde bulunmayan iki yazarımız oldu. Behiç Ak ve Sevim Ak. Oysa, iki yazar kardeşin özel sayı için birbiriyle bir söyleşi yapmasını çok arzu etmiştim.

Kanon konusunda Almancadan çevrilecek yazıları Adnan Ay ile belirledik. Adnan Bey, Almanya'da doktora öğrencisiyken hocası olan Hans-Heino Ewers'in *Handbuch Kanon and Wertung* kitabında yer alan *Kinder-und Jugenliteratur* yazısı ile Bettina Kümberling-Meibauer'in “Kinderliteratur, Kanonbildung und literarische Wertung kitabının giriş bölümündeki “Öffnung des Kanons: Raum für die Kinder literatiur?” bölümünü çevirecek. Adnan Bey, çocuk ve ilk gençlik edebiyatında kanon konusunda bir yazı da yazacak.

Nişantaşı, 23 Temmuz 2014 Çocuk edebiyatıyla ilgilendiğim yıllarda tanıdığım yazar arkadaşlarım yanında son dönemde çocuk kitabı yazar arkadaşlarımızın özel sayıya ilgileri çok

az. Aralarında ressam ve çocuk kitabı çizerleri olan arkadaşlarımızla iletişim kurmak amacıyla Nisan ayının son günlerinde “Çocuk Edebiyatçıları ve Çizerleri Kozası” için e-grup oluşturmuştuk. 90’a yakın yazar ve çizere gönderdiğimiz duyuruya ise henüz yarısı geri bildirimde bulunmuş.

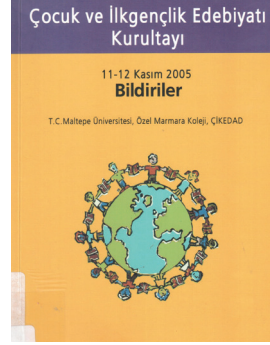
Marmara Üniversitesinin Türkçe Eğitimi Bölümünden öğren-cim Manami Koyano’dan Japonya’dan çocuk edebiyatında kanon konusunda yazılmış makaleleri araştırmasını rica etmiştim. Gönderdiği elmekte, kanonla ilgili dolaylı yazılar yazıldığını belirtmiş. Manami, Japon çocuk edebiyatından Türkçeye Toshi Maruki’nin *Hiroshima No Pika* ile Etsuko Shindo’nun *Kapadokya’da Çatra ve Patralar* kitaplarının çevrildiğini de not düşmüş. Japoncadan Türkçeye çevrilen çocuk kitapları daha fazla olmalı...

Nişantaşı, 15 Ağustos 2014 *Türk Dili* dergisi özel sayısı ile çocuk ve ilk gençlik edebiyatının bütün bileşenlerinin genel bir fotoğraf içinde 2014 yılında görülmesini amaçlıyorum. Ocak ayından bu yana bu alanla ilgili yazar, çizer ve araştırmacılarla görüşüyorum. Fatih Erdoğan, Mevlâna İdris Zengin, Meral Kaya, Yalvaç Ural, Sedat Sever, Selahattin Dilidüzgün, Turgay Kurultay, Medine Sivri, Murat Batmankaya, Mavisel Yener, Yasin Mahmut Yakar, Osman Kehri, Gökem Yeltan, Mustafa Delioğlu, Feridun Oral, Ferit Avcı, Ender Dandul, Nazan Erkmen, İsmail Kaya, İnci Enginün, Veysel Çolak, Gökhan Akççek, Nemika Tuğcu, Vural Kaya, Fatih Turanalp, Emel Kehri, Yasin Mahmut Yakar, Gülten Dayıoğlu, İbrahim Şamil Köroğlu, Haydar Ergülen, Kadri Akkaya, Adnan Ay, İpek Ongun, Nuran Özeyer, Manami Koyano ile özel sayının ayrıntıları üzerinde konuştum ya da elmekle iletişim kurdum. Çocuk edebiyatı yayıncılarından bendenize henüz yansıyan bir ilgi olmadı.

Özel sayı için çocuk ve ilk gençlik edebiyatının amacı ve işlevi ile ilgili sorunlarına odaklı 10 soruşturma konusu belirledim. Konu başlıkları şöyle: “Medeniyetimizin sözlü ve yazılı kaynaklarından yararlanmak. Yazarların ve çizerlerin çocuk edebiyatı ile ilgili görüşleri. Medya toplumunda çocuk ve ilk gençlik edebiyatı. Popüler çocuk ve ilk gençlik edebiyatı ve e-kitap, 100 Temel Eser uygulaması. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatında eleştiri. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı öğretimi. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatımızın yerelliği ve çevirisi. Çeviri çocuk ve ilk gençlik edebiyatının sorunları. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatımızda kanon.” Başlıklardan anlaşılacağı gibi çocuk ve ilk gençlik edebiyatının sorunları ile yüzleşmeye yönelik yaklaşımı tercih etmiş oldum. Bu çerçevenin oluşması amacıyla görüş bildiren 100’ü aşkın yazar, çizer, araştırmacı ve editöre teşekkür ederim.

Nişantaşı, 28 Ağustos 2014 Özel sayı için yazılar gelmeye başladı. Soruşturmalar için de görüş bildirenler oldu. Bugüne kadar alan yazını bileşenlerinden 234 isme 800’ün üzerinde duyuru gönderdim. Bu süreç benim için öğretici olduğu kadar dinlendirici de oldu... Geçen yılın Ekim ayından bu yana üzerinde çalıştığım *Kemalettin Tuğcu Armağan Kitabı*’nı, daha açıkçası *Kemalettin Tuğcu Savunması*’nı bu yıl sonuçlandırmayı amaçlamıştım. Özel sayı çok zamanımı aldı. İki ay daha yazılarla ve özel sayının içerik mimarisıyla ilgileneceğim...

Nişantaşı, 8 Eylül 2014 Sevgili ülkemde çocuk ve çocukluk üzerine eğilen aydın ve entelektüelimiz her zaman az olmuştur. Çocuk ve çocukluğu felsefi boyutlarıyla dünya ölçekli tartışacak ve fikir ortaya koyacak birkaç düşünce insanı bile yok. Dünya bir tarafa, medeniyet dünyamızda bu entelektüellerin var olduğundan bile emin değilim. Bu genel çerçeveyi ‘çocuk hakları’ başta olmak üzere çocuk ve ilk gençlik edebiyatı bağlamında da rahatlıkla ileri süre-

bilirim. “Yok, o kadar da değil!” mi diyorsunuz? Buyurun sahne sizin: çocuk ve ilk gençlik edebiyatı haritasına yazarları, çizerleri, araştırmacıları, çocuk edebiyatı editörlerini ve yayıncılarını yerli yerince yerleştirin. Kaç çocuk ve ilk gençlik edebiyatı yazarı varsa kitaplarını ortaya koyun. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı yayıncılarının telif hakkı alarak pazarladığı kitaplardan ‘edebiyat değeri’ olan 5-10 kitabı da örnek gösterin. “Muhafazakâr sanatı” savunan erbabı da yanınıza almayı unutmayın. TEDA Projesi’nin yanlış politikası ile desteklenen kitapları da sıralayın. Bu sonuçtan memnunsanız diyecek sözüm yok size.

Şair, yazar, romancı, eleştirmen ve araştırmacılardan oluşan 100 isme bugün duyuru gönderdim. Değişen çocuk ve çocukluk, edebiyat, çocuk edebiyatı, okuma kültürü ve medya ekseninde yazacakları denemelere yer vereceğimizi de duyurmuş olduk. İçimdeki duyguyu da not düşünüyorum günlüğüme: Bu çağrıyla şair ve hikâyecilerin ilgisi daha fazla olacak...

Nişantaşı, 23 Eylül 2014 Okuma kültürüyle ilgileri, okudukları kitap türleri, edebiyat, kütüphane ve medya ilişkileri hakkında 16 çocuk kitabı yazarına 9-15 yaş grubundaki çocuklarla söyleşi yapmalarını önerdim. Çocuk görüşünü yansıtmak için yine 9-15 yaş grubundaki çocukların görüşünü almak amacıyla ucu açık 5 soru belirledim:

Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı örneklerini okuma alışkanlığı edinmenizi nasıl etkilemiştir?

Edebiyat duygusu kazandıran kitaplar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ne tür edebiyat kitaplarını okumayı seviyorsunuz?

Sizce, okuma kültürü edinmede edebiyatın işlevi nedir?

Okuma alışkanlığı yaşıyor musunuz görsel okuma yaşıyor musunuz büyüktür?

Bu soruları Hüseyin Mertol’un yönetiminde Türkiye genelinde MEB Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrencilerine ulaştıracacağız. BİLSEM’lerdeki üstün zekâlı ve yetenekli çocukların görüşlerini merakla bekliyorum. Çünkü, BİLSEM’lerdeki çocuklar erken yaşta klasikleri okumaya başladıkları için kendilerini daha rahat ifade edebiliyorlar.

Nişantaşı, 24 Eylül 2014 Harol Bloom’un Türkiye’de de çok atıf yapılan kitabı *Batı Kanonu / Çağların Ekolleri ve Kitapları* çevirisi 2 aydır evdeki okuma kitapları arasında sehpanın üzerinde duruyor. Bloom, 26 yazar üzerinden Batı edebiyatında kanonik kitapları seçmiş. Antonio de Saint-Exupéry seçtiği yazarlar arasında yer almıyor. Dolayısıyla *Küçük Prenses* Bloom’un listesinde yok. Rus edebiyatından Dostoyevski’yi değil de Maksim Gorki ve Tolstoy’u tercih etmiş. Batı edebiyatını “Teokratik Çağ, Aristokratik Çağ, Demokratik Çağ, Kaos Çağı: Kanonsal Bir Kehanet” başlıkları altında listelemiş. Demokratik Çağ’da, çocuk klasikleri de yazmış Charles Dickens’e yer vermiş. Seçtiği kitapları arasında *David Copperfield*, *Oliver Twist*, *Büyük Umutlar* da var. Lewis Carroll’un bütün eserlerini seçmiş. Bloom’un listesinde *Ezop*, *Grimm Masalları*, *Binbir Gece Masalları* var Perrault ve La Fontaine masalları ise yok. Kaos Çağı listesinde Katalonya başlığı dâhil Batı Hint Adaları, Hindistan, Avustralya ve Yeni Zelanda, ABD. ve Arapçadan da kitaplara yer vermiş. Arapça listesi Necip Mahfuz, Adonis, Mahmud Derviş, Taha Husayn’in toplam 6 kitaptan oluşuyor. Bloom’un listesinde Farsça ve Türkçe edebiyattan tek bir yazar adı bile yok.

Harold Bloom, kitabın birinci bölümündeki “Kanon İçin Bir Ağıt” yazısında kanonla ilgili kaygılarına yer verse ve “hepimizi icat eden Shakespeare”i merkeze alsaydı, “Shakespeare

yoksa kanon da yoktur.” dese de, kanonun dini anlamı dışında kendi seküler Batı kanonunu yorumlamış. Kanon savunmasını güçlü edebî özgünlüğün kanonlaşacağına dayandırıyor. Bloom’a göre, bir eser tekrar okunmayı talep etmiyorsa o eser, sınavı geçmiş olur; egemen toplumsal sınıfın hizmetkârı olmaktan uzak olan “kanon ise ölümün elçisidir”. Bu açıdan “Batı kanonu bir çeşit hayatta kalanların listesidir”.

Bloom, kanonik eserlerin yazarı öldükten sonra yaklaşık iki nesil geçince test edilmesi gerektiğini de hatırlatıyor. Harold Bloom’un kanon tanımı da bu görüşüyle örtüşüyor: “*Kanon gerçekten de canlılık göstergesidir, ölçülemez olanın sınırlarını çizmek için bir ölçüdür. Aslında bir kanon başarılı bir endişedir, aynen her bir güçlü edebî eserin, kendi yazarının başarılı bir endişesi olduğu gibi.*” Fakat, Baudelaire’in ve Erich Auerbach’ın vurgusuyla tanımlamak gerekirse, kanon “estetik saygınlık”tır.

Harold Bloom, kitabın son bölümü “Ağıtsal Sonuç”ta, “hayat boyu okuma planı” sunmadığını; “edebiyat eğitiminin şu anda içinde bulunduğu hastalığı atlatılabileceği konusunda ise pek de inancı” olmadığını belirtir. Bloom’un bununla ilgili iki cümlelik gerekçesini de günlüğüme kaydediyorum: “*Şimdi etrafımdaki hip-hop profesörleri, Gallik-Germanik teorisinin klonlarını, toplumsal cinsiyetin ve her çeşit cinsel tercihin ideologlarını, sınırsız çokkültürcüleri gördükçe edebî çalışmaların Balkanlaşmasını geri çevirmenin mümkün olmadığını anlıyorum. Edebiyatın estetik değerine karşı olan bütün bu kırgınlıklar hiçbir yere gitmeyecekler ve arkalarından gelecek kurumsal kırgınlıklar yetiştirecekler.*” (s. 469) Bloom’un şiir, tiyatro, hikâye ve romanların öğretimi yerine sosyal ve politik amaçların desteklenmesi görüşü ise dikkate değer. Buna paralel olarak, popüler kültür ürünlerinin hem de eğitim aracı olarak büyük yazarların zor eserlerinin yerine geçtiğini hatırlatması da önemli.

Nişantaşı, 25 Eylül 2014 Özbek şair Miraziz A’zam bugün Çocuk Vakfına ziyaretimize geldi. 2007 yılının Aralık ayından bu yana yüz yüze görüşmemiştik. Miraziz Bey 78 yaşında. Hâlâ çeviri yapıyor. Türk çocuk edebiyatından Özbekçeye çevirdiği 5 çocuk kitabı geçen yıl Taşkent’te yayımlanmıştı. Mustafa Kutlu’nun *Yıldız Tozu*, Gülten Dayıoğlu’nun *Leylek Karda Kaldı*, Ali Akbaş’ın *Kuş Sofrası* ve bendenizin *Dünyaya Gülen Adam ile Geceleri Öten Saka Kuşu*, *Geceleri Mızıka Çalan Kedi* yayımlanalı 1 yıl olduğu hâlde Özbekistan’da kitaplarla ilgili hiçbir tanıtım ya da eleştiri yazısı yazılmamış. Özbekistan çocuk edebiyatı hakkında da çok az bilimiz var. Miraziz Bey, bir çocuk edebiyatı seçkisi hazırlamış. Dünya yazarlarından metinler almış seçkiye. Nazım Hikmet yanında birkaç Türk yazarın metnine de yer vermiş. Bir örnek de bendenizin metinlerinden seçmiş.

Tarabya, 26 Eylül 2014 *Ne okuyacağım sorusu artık önemini kaybetmiştir çünkü televizyon ve sinema çağında artık çok az kitap okunur. Artık pragmatik soru şudur: “Neyi okumama gerek yok?”* (Harold Blom, *Batı Kanonu*, s. 477)

Tarabya, 28 Eylül 2014 Mike Fleming’in “Edebî Kanon: Dil Dersi Olarak Öğretimine Dair Görüşler” makalesini Şener Şükrü Yiğitler Türkçeye çevirmişti. Çevirinin kontrolünü Meral Kaya bir hafta önce yapmıştı. Kesinleşen metni bugün tekrar okudum. Fleming, eğitsel bağlamdaki kanonu iki boyutta değerlendiriyor. Bilgi veya içeriğe dayalı tespit edilen yazarlar, metinler, türler, tarihî dönemlere göre belirlenen resmî kanonik eserler, bir. Süreç odaklı öğretmenlerin tespit edilen içeriğe yaklaşımı, iki. Fleming, aynı zamanda resmî kanon ve

kendiliğinden oluşmuş (de facto) kanonu da birbirinden ayırmayı öneriyor: De facto kanon; zamana karşı durabilen, kendini kanıtlamış metinler üzerine daha fazla eğildiğinden geleneksel kanondan ihraç edilen, özellikle çocuklar için yazılmış edebiyatı da içerebilir. Çünkü, çocuk edebiyatı veya gençlik edebiyatı köklü bir tür ve kendi payına akademik bir araştırma alanı olduğu gibi klasik çocuk edebiyatı kavramı kabul görmüştür.

Mike Fleming, kanon oluşturmaya geleneksel ve demokratik kanon oluşturma olarak iki gruba ayırıyor. Geleneksel kanon oluşturma kriterleri öncelikli olarak nitelik ve ‘en iyi’ olduğu kabul edilen metin ve yazarların seçilmesi düşüncesine dayandırılıyor. Geleneksel kanonu savunanlara göre ise kültürel mirasın en

iyilerinin koruma altına alındığı görüşüne dayanıyor. Geleneksel kanona itiraz ise geleneksel kanonun, öğretmenin bağımsızlığını kısıtladığı ve öğretmenlerin öğrencileri için uygun metinleri seçme kabiliyetlerini küçümsediği noktasından başlıyor. Harold Bloom, edebiyata karşı estetiğin önemini öne çıkaran vurgusu ile “edebiyat teorisi” yaklaşımını eleştirmişti. Geleneksel kanon düşüncesine en temel itiraz ise iktidar ve “otorite üzerine inşa” edilmiş olması nedeniyle yapılmaktadır.

Fleming’e göre kanon, doğası gereği geleneksel olmaya eğilimlidir. Ancak ‘nitelik’ kavramı, yalnızca geçmişe ait metinlerle ilişkilendirilemeyeceği gibi, ‘kültür farkındalığı’ da yalnızca tarihî kültürel miras düşüncesiyle ilişkilendirilemez... J. Guillory ise kanon yerine ‘kültürel sermaye’ kavramını öneriyor ve kanon oluşumunun ‘kültürel sermaye’nin okullara dağıtılması olarak anlaşılması gerektiğini savunuyor.

Mike Fleming’in makalesinde geleneksel kanon ve de facto kanona karşı önerdiği kanon türü ise demokratik kanon. Fleming’e göre geleneksel kanon “otoriter, sabit, elit ve tarih dışı bir şey olarak görülmüştür”. Buna karşın Fleming, “demokratik kanon” düşüncesini kuramda ileri sürmenin uygulamada gerçekleştirmekten daha kolay olduğunu; buna karşılık, kavramın, müzakere anlamlarını da kapsadığının farkındadır.

Nişantaşı, 2 Ekim 2014 Cahit Uçuk’un yeğeni Ayşe Üçok, gönderdiği soruları araştırmış ve bugün ilk bilgileri göndermiş. Cahit Uçuk’un *Türk İkizleri* kitabının *Turkish Twins* adıyla Jonathan Cape yayınevi tarafından 1964 yılında İngiltere’de yayımlandığını tespit etmiş. Aynı kitap 1966 yılında Almanya’da Almanca olarak *Eine Hoffnung erfüllt sich* adıyla da yayımlanmış. Cahit Uçuk’un, *Türk İkizleri*’nin Farsça’da çevrildiğini hatırlıyorum. Cahit Hanım, Kireçburnu’ndaki evinde, İran Şah’ının eşinin daveti üzerine İran’a gittiğini, köyleri özel bir programla ziyaret ettiğini ve *İran İkizleri* çocuk kitabını yazdığını da anlatmıştı. *İran İkizleri* önce Farsça, ardından ise Türkçe yayımlanmış olabilir.

Bugüne düşeceğim önemli bir diğer not ise Türk çocuk edebiyatından dünya dillerine çevrilmiş ilk kitapla ilgilidir. Kitabın adı *Türkiye’de Yaşayan Turgut*. Yazarı Nezahet Nurettin Ege. Kitap Theresa Kalab’ın siyah-beyaz resimleriyle Logmans, Green And Co. tarafından 1939 yılında New York’ta yayımlanmış. Kitabın İngilizce olarak 1960 ve 1985 yılında İstanbul’da yine İngilizce yayımlandığı bilgisi 1985 baskısında yer alıyor. Nezahet Nurettin’in kitabının Türkçe yayımlanıp yayımlanmadığını araştırmayı sürdürüceğim. *Turgut Lives in Turkey* hakkında 1939’da Amerika’da birkaç yazı yazıldığı bilgisini de 1985 yılında yapılan son baskısından öğreniyoruz. Çocuk edebiyatı araştırmacıları için bir soru: Nezahet Nurettin’in kitabı önce İngilizce yazılmışsa dünya dillerine çevrilmiş ilk çocuk kitabı hangisidir?

Nişantaşı, 3 Ekim 2014 Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın ilk çocuk kitabı *Açıl Susam Açıl*'ın 1967'de Üsküp'te Türkçe olarak yayımlandığı bilgisini sınamak amacıyla Necati Zekeriya'nın kızları Ten ve Gülşen ile damadı Selahattin Ayvaz'a gönderdiğim elmeğe cevap geldi. *Açıl Susam Açıl* şiir kitabı Necati Zekeriya'nın *Birlik* gazetesi başyazarı olduğu dönemde, *Sevinç Kitapları* arasında IV. Seri ve 8. kitap olarak 1967'de Üsküp'te yayımlanmış. Kitabın Makedonca ya da Sırpça yayımlanıp yayımlanmadığı konusunda Fahri Kaya, Zeynel Beksaç, Altay Suroy, Enver Ahmet ve Selahattin Ayvaz'ın verdikleri bilgi ise yayımlanmadığı yönündedir. Böylece, *Açıl Susam Açıl*'ın Makedonca ya da Sırpçaya çevrilmediğini de tespit etmiş olduk.

Nişantaşı, 8 Ekim 2014 Öğleden sonra Amerika'dan Meral Kaya aradı. Kızı Ayşe Mandalena'yla Ahmet Kerem'in yaşıt olduğunu bildiği için önce Ahmet Kerem'e kitap okunup okunmadığını sordu. Ahmet Kerem'in okumayı öğrendiğini ve okula başladığını söylediğim hâlde, 6 yaş grubuna sesli kitap okumanın önemine değindi. Özel sayı için okuma kültürü ve çocuk edebiyatı ilişkisine odaklı bir yazı gönderecek. Meral Hoca'yı *Okuyan Şehir Sakarya* programı için 2006 yılında davet etmiştik ve okul öncesi öğretmenlerine seminer vermişti. Birkaç yıl önce kendisine önerdiğim *Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı Elkitabı*'nı bakalım ne zaman tamamlayacak...

Nişantaşı 9 Ekim 2014 Adnan Ay, Bettina Kümmerring-Meibauer'in kitabından çevirdiği, "Çocuk Edebiyatı, Kanon Oluşumu ve Edebî Değerlendirme" başlıklı bölümü gönderdi. Çeviriyi kontrol için Selahattin Dilidüzgün Hoca'ya ilettim.

Kümmerring-Meibauer'in yazısının girişinde Hans Christian Andersen'in şu sözüne yer vermiş: *Her kim yetişkinler için yazıyor, zaman için yazıyor, her kim çocuklar için yazıyor ise, sonsuzluk için yazıyor.* Paul Hazard, 1970'lerde Andersen'i "çocuk kitabı yazarları kralı" ilan etmişti. Kümmerring-Meibauer, yüzün üzerinde dile çevrilmiş olan Andersen'in, bütün çocuk kitabı yazarlarının kaderini paylaştığını şöyle hatırlatıyor: "Eserleri, mükemmel edebî nitelikte olsalar dahi, edebiyat biliminde ve eleştirel edebiyat değerlendirmelerinde bir alt derecede yer alırlar. Çoğu kez çocuk edebiyatı, popüler edebiyat ve yığın edebiyatı ile aynı seviyeye yerleştirilmektedir. Böylelikle, Andersen gibi yazarlar, çocuk edebiyatının edebiyat alanı içinde anlam ifade ederler, lakin genel edebiyat kamusu tarafından saygın edebiyat kabul edilmezler." Kümmerring-Meibauer'in çocuk edebiyatı eserlerinin "kanon fikri" dışında tutulması ve bu eserlere "kanon önemi" tanınmamasını Andersen üzerinden açıklaması ise çok öğretici bir örnek. Andersen bu ikilemin farkındaydı ve bu yüzden edebiyatçı değil de "çocuk yazarı" olarak ciddiye alındığından yakınmıştı.

Bettina Kümmerring-Meibauer'in yazısından ortaya çıkan sonuç şöyle özetlenebilir: "Ne uluslararası tasdik olunmuş ve kabul edilmiş bir klasik çocuk kitapları kanonu vardır ne de ulusal çocuk edebiyatı kanonuna dair görüş birliği hâkimdir. Çocuk klasikleri ve son dönem iddialı çocuk edebiyatı eserleri üzerinden "gizli bir kanonlaşma süreci" ise hep var olagelmıştır. Bu kanon ihtiyacının medya toplumunda yazı kültürünün dışlanması bir tepki olarak savunulduğu söylenebilir.

Çocuk edebiyatı ve kanon tartışmalarının merkezinde iki kavramın belirleyici olduğunu düşünüyorum: Pedagojik kaygı ve estetik kaygı. Pedagojik kaygıyla "mihenk taşı" ve klasikleşmiş çocuk kitaplarından oluşacak bir liste hazırlanabilir. Asıl önemli olan ise çocuk edebi-

yatında estetik kaygıyı önde tutarak hazırlanacak çocuk edebiyatı kanonudur.

Pedagojik kaygıyla hazırlanacak bir dünya çocuk kitapları listesinde Türkçe çocuk edebiyatından örnekler yer alabilir. Estetik kaygıyla hazırlanacak çocuk edebiyatı kanonunda Türkçe çocuk edebiyatı örneği girebilir mi? Dağlarca'nın birkaç çocuk kitabı dışında estetik kanona uygun Türkçe çocuk kitaplarının henüz yazılmadığı kanaatindeyim.

Sizce var mı? Önerin ve üzerinde konuşalım, tartışalım, eleştirel yazılar yazalım. Çocuk edebiyatında kanon tartışmasını da böylece başlatmış oluruz.

Tarabya, 10 Ekim 2014 Yalvaç Ural öğleden sonra Çocuk Vakfına uğradı. Nişantaşı'ndaki binayı birlikte dolaştık. Binanın birkaç katının Vakfa gelir getirmesi için "yuvaya" dönüştürülmesini önerdi. İkinci sularında Yedirenk'in Fulya'daki küçücük ses kayıt stüdyosuna gittik ve *Türk Dili* dergisi özel sayısı için yaptığımız söyleşiyi kaydettik. Yalvaç Ural, kendine özgü çocuk edebiyatı olan bir yazarımızdır. Edebiyatına insanı, doğayı, hayvanı yansıtırken mihenk taşı mizahıdır. Çocuk gerçekliğini içselleştirmiş, zekâ ve mizahın yansıdığı bu güler yüzlü çocuk edebiyatının yeni kuşaklarca da okunacağını düşünüyorum.

Nişantaşı, 21 Ekim 2014 Bizde çocuk edebiyatı öğretimi üzerinde az çalışılmış ve düşünülmüş konulardan biridir. YÖK'ün ders programı içeriğinden başlamak üzere dersin yeniden yapılandırılması gerekir. Marmara Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünde 5 yıl boyunca verdiğim dersler için hazırladığım notlara alan yazını kültürünü yansıtmayı amaçlamıştım. Türkçe branş öğretmenleri için dersin çocuk ve ilk gençlik edebiyatı başlığı altında öğretilmesine de özel önem vermiştim. Özel sayı nedeniyle Selahattin Dilidüzgün ile yaptığımız söyleşide yer alan şu görüşünü günlüğüme not düşünüyorum: "*Çocuk edebiyatı öğretimi, öğretmen adaylarını çocuk edebiyatı alanında yetkin kılmak, onlara çocuk yazarlarını ve bunların en başat yapıtlarını tanıtmak ve seçtiği bir kitap hakkında eleştirel bakış açıları geliştirebilmek çerçevesiyle sınırlandırılmalıdır. Yoksa tanımların, yazar ve yapıtların belletilmesiyle uğraşmak amaca ulaştıran bir yol olmaktan çok, bu alanda istekli olanların da istek ve hevesini karan bir süreci başlatacaktır.*" Çocuk edebiyatı öğretiminin sınırlandırılmasından yana değilim. Okul öncesi, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı öğretimin alan yazını bileşenleriyle ilgili kültür temelinde yapılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum. Bu konuda birkaç yıldır bir çalıştay yapılmasını öneriyorum. Dünya deneyimi dikkate alınarak yeni bir başlangıç yapmalıyız. Çünkü okul öncesi, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı öğretimi bu edebiyat türlerinin gelişmesi için de köprü görevini yerine getirebilir.

Nişantaşı, 22 Ekim 2014 Özel sayı için en uzun yazıyı Zeynel Beksaç gönderdi. Zeynel Beksaç, Prizren doğumlu, ressam ve şair bir dostumdur. 16 yıl önce yayımlamaya başladığı *Türkçem* dergisinin her ay okurla buluşması her türlü takdirin üstündedir. Zeynel Bey'den Eylül ayının ilk günlerinde Balkanlardaki Türk çocuk edebiyatı konusunda bir yazı istemiştim. Gönderdiği yazı aynı zamanda Balkanlardaki Türkçe edebiyatın da kısa tarihi gibi. Yazıda Makedonya, Kosova, Bulgaristan, Batı Trakya ve Romanya / Gagavuz Türkçe çocuk edebiyatı hakkında bilgiler yanında kısa değerlendirmeleri de içeriyor.

Zeynel Beksaç'ın yazısında vurguladığı gibi Balkanlarda Türk çocuk edebiyatının en tanınmış ismi Necati Zekeriya'dır. Necati Bey'le 30 yıl önce mektuplaşmaya başlamıştık. Arşivimde bir-iki mektubu olacak. *Bizim Sokağın Çocukları* (1967) kitabını Çocuk Vakfı Yayınları için

1992 yılında yayıma hazırlamıştım. 2000’li yıllarda Urduca, Almanca ve Arapça yayımlanmasını sağlamıştım. Necati Zekeriyâ, çocuk gerçekliğini ve çocuk bakışını Türkiye’deki çoğu yazardan önce kavramış bir yazarımızdır. *Güzel Nedir Çirkin Nedir* (1968), *Yeni Sokağın Çocukları* (1973), *Ninniler* (1973), *Güzel Nedir Çirkin Nedir* (1970), *Orhan* (1973), *Yeşil Nerede* (1975), *Bizim Sokağın Romeo ve Jüliyeti* (1978) *Ağaçlar Dile Gelse* (1986) *Harfler Ne Yer* (1987), *Ab-lama Sevda Şiirleri* (1995) çocuk kitapları Balkanlarda Türkçe çocuk edebiyatımızın yüz akı örnekleri olduğu gibi bu kitapların çoğu dünya çocuklarıyla buluşmaya hazır örneklerdir.

Yugoslavya döneminde Türkçe yayımlanmış *Kuş*, *Tomurcuk* ve *Sevinç* çocuk dergilerindeki örnekler çocuk gerçekliği ve çocuk edebiyatı değeri bakımından Türkiye’deki örneklerinden birkaç adım önde oldukları yönündeki görüşümü *Türkçenin Hüzünlü Balkan Şehirlerinde* günlüğüme not düşmüştüm. Bu konuda ilk yazıyı *Tan*’da yazmış olan Hasan Mercan’ın başlattığı tartışmanın bugün de geçerli olduğu kanaatindeyim.

Tarabya, 28 Ekim 2014 Kaynaklardan yararlanarak çağdaş bir çocuk edebiyatı kurulması gerektiği yönünde bir düşüncem var. Yıllar önce TRT’de 39 programdan oluşan *Dünden Bugüne Çocuk Edebiyatımız* (1985) adlı radyo programını da bu amaçla hazırlamıştım. Program ilgiyle dinlenmiş olsa da bu programa çocuk edebiyatı çevresinin âdeta kulaklarını tıkadığını hatırlıyorum... *1987 Çocuk Edebiyatı Yılı*’nın 320 sayfalık giriş bölümü de halk edebiyatı ve kaynaklardan yararlanmayı gündeme getirmek amacıyla bu alanda yazılmış nitelikli yazarlardan oluşmuştu. Ne yazık ki bu önerime henüz kayda değer bir ilgi gösterilmedi. Erken çocukluk döneminden başlayarak Türkçe eğitimi ve öğretiminin her aşamasında yararlanılmak üzere, halk edebiyatının bütün sözlü verimlerinin çocuk gerçekliğine uygun şekilde yenilenmesini önermeyi sürdürüleceğim.

Türk Dili dergisi özel sayısı için düzenlediğim soruşturmalardan biri de kaynaklardan yararlanma konusuna yönelikti. Bu soruşturmanın en çok ilgi gören soruşturmalardan biri olması nedeniyle umudum çoğaldı. Meral Kaya’nın görüşünde yer alan birkaç cümleyi günlüğüme kaydediyorum:

“Türk edebiyatı geniş, derin, zengin sözlü ve yazılı kültür kaynaklarına sahiptir. Tarihte halk edebiyatı ve sözlü kaynaklar çok farklı amaçlar için kullanılmıştır. Bazen sözlü edebiyat öğretim ve eğitim aracına dönüşmüş, bazen de doğa olaylarını anlatmak ve açıklamak görevini üstlenmiştir... Çocuk edebiyatının önemli türlerinden biri de geleneksel edebiyatımız olmalıdır. Halkbilim alanında çok araştırma yapılmasına rağmen halk edebiyatımızın çocuk edebiyatı ilişkisi çok yakın zamanda incelenmeye başlamıştır... Halkbilim araştırmacıları çocuğu sözlü edebiyatta aramamış ve çocuk edebiyatı ile bir ilişki kurmamıştır... Oysa halk edebiyatımız çocuk gerçekliğine uygun yapı, tür, konu ve yalın dil anlatımları ile doludur. Bunları su yüzüne çıkaracak araştırmacılara ve çocuk edebiyatına yansıtabilecek çocuk edebiyatı yazarlarımıza ihtiyaç vardır.”

Nişantaşı, 30 Ekim 2014 40 yıl içinde çocuklarımız için küçük hayallerim oldu. Hayallerimin çok azının gerçekleşebildiğinin farkındayım. Gerçekleşen en büyük hayalim ise Çocuk Vakfı oldu. Ömrüm olursa Çocuk Vakfı şemsiyesi altında çocuk edebiyatıyla ilgili iki hayalimi de gerçekleştirmeyi arzu ediyorum: Ninni, tekerleme, sayısmaca, oyun, bilmece, masal, efsane, destan, mit başta olmak üzere geleneksel çocuk edebiyatı türlerinin çocuk gerçekliği çerçevesinde yaş düzeylerine göre yeniden yazılması, resimlenmesi ve yayımlanması yanında; şiir, öykü, masal, roman, tiyatro, çocuk sineması senaryosu, çizgi film senaryosu, çocuk şarkıları türlerinde çocuk edebiyatı ödül geleneğini başlatmak için bugünden itibaren çalışmaya başlayacağım. Geleneksel çocuk edebiyatı ödülleri 20-30 yıllık bir hayalim olan *Dede Korkut Çocuk Edebiyatı*

Ödülü başlığı altında düşünebiliriz. İkinci hayalim ise çocuk katılımı ile 1. Türkiye Okul Öncesi, Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Kongresi'ni düzenlemek.

Nişantaşı, 9 Kasım 2014 “Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatında Kanon Gerekli midir?” başlığı altında yazdığım yazıyı eğitim bilimci, edebiyat bilimci ve yazar arkadaşlarıma göndermiştim. Geri bildirimler yararlı oldu. Turgay Kurultay, Vefa Taşdelen, Medine Sivri, Tacettin Şimşek, Hikmet Asutay, Yasin Mahmut Yakar, Mevlâna İdris Zengin, Beyhan Kanter, Meral Kaya, Adnan Ay kanon konusunun gündeme getirilmesinin yararlı olacağı görüşünde. Ortak kaygıları ise kanonlaşma sürecinin amacından çok, kanonlaşmanın hangi yöntemle ve hangi özneler tarafından belirleneceği yönünde oldu. Kanon tartışmasını gündeme getirmeyi amaçladığım ilk yazı ile iyiler listesi ya da çok okunurluk yerine estetik gücün belirleyici olacağı bir görüşten yana taraf olmuş oldum.

Nişantaşı, 15 Kasım 2014 Son yazım kılavuzuna göre son okumaları yapılmak üzere *Türk Dili* dergisi özel sayısında yer alacak yazıları bugün gönderdik. Yazarların çocukluk ve yetişkinlik fotoğrafları ile kitap kapağı görselleri ve çocuk kitabı çizerlerinin illüstrasyon örneklerini de tamamladık. Dergi boyutları dikkate alındığında 800 sayfalık bir özel sayının yayımlanacağını öngörüyorum. Özel sayının oluşum sürecini anlatan günlüğümü ise önümüzdeki hafta göndereceğim.

Hafta sonunda özel sayı için “Çocuklara Türkçe Şiir Sütü” başlığı altında şiirler seçeceğim. Çocuklar için ilk şiir kitabı İbrahim Alaettin Gövsâ'nın 1910'da yayımladığı *Çocuk Şiirleri*'nde bugüne kadar yayımlanmış şiirlerden çocuk üzerine yazılmış şiirlere ve Dağlarca ile başlayan dönemden sonra çocuk gerçekliğine dayalı şiirlere kadar uzanacak bu seçkide çocuk şiirimizin gelişimi de izlenebilecek...

Çocuk kitabı çizeri dostum Ferit Avcı ile konuştuk. Özel sayı kapağı için çocuk kitabı çizerlerinin çalışmalarından ortak bir kapak oluşturmaya karar verdik... Özel sayı edebiyat ve sanat değeri bakımından özgün bir tasarımı kalıcı bir yayına dönülebilecek mi? Bu konuda henüz içimin sesine uygun bir izlenim alamadım...

Nişantaşı, 17 Kasım 2014 Bundan 28 yıl önce Türkiye'de ilk kez *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* yayımlarken çok yorulmuştum. Son altı ayım da gerçekten yorucu geçti. Bu kadar yorucu süreci üç nedenle üstlendim: Doğmuş ve doğacak çocukların iyi edebiyatla büyümesi için yol açıcı olmak ve genç kuşağı cesaretlendirmek. Çocuğa, Türkçeme ve edebiyata saygımın gereğini yerine getirmek. Üçüncü amacım ise *Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı* ile çocuk ve ilk gençlik edebiyatı tarihimizi yazacaklara 2014 yılında notlar düşmekti.

Türk Dili dergisi adına özel sayı hazırlarken Türk Dil Kurumunun bugünkü yönetimine muhalif bazı yazarların tutumlarını ise günlüğüme kaydetmeyi gerekli görmüyorum. Kısa sayılabilecek bir dönemde bu özel sayıya yazı, görsel ve görüşleriyle destek veren her isme teşekkürlerimi sunuyorum. Birlikte başardık. Fakat, gerekli her eksikliğin sorumluluğu ben-denize aittir.

